

Voeding is Menskunde

Een rationele benadering van het meten van de voedingstoestand

De tijd dat we ons druk maakten over de optimale samenstelling van voeding zou al lang achter ons moeten liggen. Algemeen is er consensus over de hoeveelheden macro- en micronutriënten, sporelementen, elektrolyten en vitamines, die nodig zijn om te groeien en het volwassen gezonde organisme in stand te houden. Dit geldt in veel mindere mate voor hoe de voedingssamenstelling zou moeten zijn tijdens ziekte, en welke effecten de voedingssamenstelling op langere termijn heeft op het ontstaan van chronische ziekten. Het wordt ook steeds duidelijker dat genetisch eigenschappen mede bepalend zijn voor de nadelige gevolgen die verkeerde, ondermaatse of bovenmatige voeding heeft. Het wetenschapsgebied waarbinnen deze vragen aan de orde (moeten) komen betreft vele vakgebieden, technieken en disciplines. Men kan met recht spreken van "Menskunde" een vak dat wij vijftig jaar geleden op de middelbare school kregen en zowat alles besloeg, en dus praktisch niets.

De mededelingen in de wetenschappelijke literatuur en in de pers over de prevalentie van ondervoeding bij ziekenhuis patiënten lopen enorm uiteen en variëren tussen 30 en 70 procent van de voor langere tijd in het ziekenhuis opgenomen patiënten. Dit is het gevolg van wisselende criteria en meetmethoden die toegepast zijn. Zo zijn gewichtsverlies, percentage ideaal lichaamsgewicht, Body Mass Index (BMI= kg/m^2), het plasma albumine en prealbumine, het lymfocyten aantal in het bloed, allen gebruikt om de voedingstoestand te 'screenen' of te meten. Het ideaal lichaamsge-

wicht is afkomstig uit de Verenigde Staten en is het gewicht waarbij de ziektekostenverzekeraars de minste uitkeringen hoeven te doen, en is op de Noord Amerikaanse populatie van toepassing. Ondervoeding hebben wij gedefinieerd als: verandering van lichaamssamenstelling ten gevolge van onvoldoende opname of inname van voeding, leidend tot verminderde functie.

Wij hebben onszelf met deze definitie echter in de vingers gesneden, omdat uit klinisch epidemiologisch onderzoek blijkt dat de functie gestoord kan zijn, ook als er een normale lichaamssamenstelling is. Daarom dient het begrip voedingstoestand nauwer omschreven te worden. Er zijn twee componenten: de lichaamssamenstelling in engere zin en de functie van het organisme. Uit tientallen publicaties blijkt inmiddels dat ontstekingsactiviteit het vermogen van het organisme normaal te functioneren beperkt, ook als de samenstelling (nog) normaal is. Dit geldt zowel voor de spierkracht, immuunfunctie en cognitie. Belangrijk is dat plasmaeiwitten vooral deze inflammatoire activiteit weerspiegelen en een slechte maat zijn voor de voedingstoestand.

Het is noodzakelijk dat ogenschijnlijk uitgekristalliseerde begrippen als ondervoeding duidelijker gedefinieerd worden. Dit is zowel van praktisch als van wetenschappelijk belang.

Prof. dr. Peter B. Soeters

Prof. dr. P.B. Soeters nam op 31 maart jl. afscheid als hoogleraar heelkunde aan de Universiteit van Maastricht.